

КОНЦЕПЦИЯ

за работата в Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет (2026 г. - 2031 г.)

1800

Емил Иванов Дечев - съдия от Софийски градски съд

Свършената съдебна система трябва да е независима, високопрофесионална и отговорна. За да получат гражданите и обществото справедливост от органите на съдебната власт, последните трябва да работят с добри закони.

а) Разбиране на кандидата за ролята на Висшия съдебен съвет като орган, който представлява съдебната власт, осигурява и отстоява нейната независимост, без да се намесва в осъществяването на дейността на съдилищата, прокуратурите и следствените органи;

Съдебната власт не е политическа власт за разлика от законодателната и изпълнителната. Съдът, въздава право според закона и събраните доказателства, по вътрешно убеждение. В тази му дейност ключова подпомагаща роля имат прокуратурата и следствието в наказателните производства. За да има добро функциониране на съдебната власт е необходимо другите две власти да имат осъзната политическа воля за осигуряване на законови и логистични условия за това. Съдебната власт не получава легитимност от вотът на избирателите. Нейната легитимация е немажоритарна и има юридически произход, който е съчетан с принципа на елитарността.¹ Работещите като съдия, прокурор или следовател са преминали през конституционни и законови процедури, в основата на които стои изискването те да притежават високи нравствени и професионални качества, за да бъдат назначени на съответната длъжност². За да може да осъществява пълноценно функциите си, съдебната власт трябва да е независима. Гражданите може да получат справедливо правосъдие само при наличие на добър закон, висок професионализъм на магистратите (съдии, прокурори и следователи)³ и гарантирана отвън и спазвана отвътре в съдебната система независимост. Независимостта на магистратите не е само тяхно право или привилегия, но и задължение (чл.175к, ал.3, вр.чл.175о ЗСВ). Независимостта на съдиите, прокурорите и следователите е различна по същност, степен и обхват. Тя е в пряка зависимост от различните им специфични функции в правосъдието.⁴ Идеята на Великото народно събрание (ВНС) при приемането на Конституцията през 1991г. е била администрирането на съдебната система да се осъществява не от съдебна бюрокрация, а от действащи магистрати, работещи във Висшия съдебен съвет (ВСС). България е възприела южноевропейския модел на формиране на административния орган на съдебната система – ВСС. Характерно за него е по-голямата институционална обособеност и повече правомощия в администрирането. Този орган, намиращ се в

¹ Проф.Н.Неновски, „Конституционното правосъдие – изпитание за традиционното правно мислене“ – Съвременен право, 1995, №6

² Чл.117, ал.2, чл.129, ал.3, т.5 и чл.132а, ал.6 от Конституцията

³ Навсякъде под магистрати имам предвид съдиите, прокурорите и следователите поради еднакия им правен статут, който им е даден по силата на нашата Конституция и национално законодателство.

⁴ Проф.П.Пенев, „Съдебната власт – перспектива на българския модел“, 2023г., Сиби

съдебната власт, съчетава принципа на самоуправлението, чрез участието в него на магистрати и принципа на външно участие на представителите на другите власти и представители на гражданското общество, за да не се самоизолира системата. Трябва да се подчертае обаче, че ВСС не може и няма право да се намесва пряко в професионалната работа на съдиите, прокурорите и следователите при решаването на конкретните дела и прокурорски преписки.⁵ При извършването на правораздавателната и правоохранителната дейност последните трябва да се ръководят единствено от закона и вътрешното им убеждение.

Висшият съдебен съвет погрешно се нарича „правителство на съдебната власт.“ Всъщност той трябва да е защитник на независимостта на съдебната власт, да я осигурява финансово, материално и логистично, да е най-висшият представител на съдебната система, който отговаря за отчетността ѝ пред българските граждани и публичните институции, и осъществява взаимоотношения със законодателната и изпълнителната власт.⁶

ВСС трябва да реагира във всеки един случай, когато представители на другите две власти, публични институции, длъжностни лица, бизнесмени, търговски дружества, частни лица, медии или организации с нестопанска цел се опитват по недопустим начин да влияят върху дейността на магистратите по конкретни дела или прокурорски преписки, или необосновано уронват авторитета на институциите в съдебната власт. Това трябва да става публично, по ясен и разбираем начин, чрез използване на всички видове медии, включително социалните мрежи.

Считам, че нашата държава трябва да се стреми към достигането на съвременните стандарти за начина на формиране, структуриране, състав, статус, правомощия и работа на ВСС, съобразявайки се разбира се с нашите национални традиции и правна култура. Намирам за нормално, като част от Европейския съюз, да използваме модела, който ни се препоръчва от Европейската мрежа на съдебните съвети (ЕМСС).⁷ В Сборника на ЕМСС за стандартите на съветите на съдебната власт, осъвременен от Общото събрание на ЕМСС, проведено във Вилнюс на 28-29.10.2021г., е записано следното: „Съветът може да бъде съставен или изключително от членове на съдебната власт, или от членове на съдебната власт и извънсъдебни членове. Най-успешните модели изглежда са тези с представителство от комбинация от съдии, избрани от техните колеги и членове, избрани/или назначени измежду представители на правното, академичното или гражданското общество, с широки правомощия, достатъчни за насърчаване както на съдебната независимост, така и на отчетността. Това се разглежда като най-подходящият път за насърчаване и гарантиране на реалната независимост на съдебната власт, като освобождава Съвета от всякаква политическа намеса и служи за укрепване на неговата автономия. Освен това членството на извънсъдебни членове засилва отчетността и откритостта на съветите към гражданското общество. Когато

⁵ Чл.16, ал.1 Закон за съдебната власт

⁶ Чл.16, ал.1 Закон за съдебната власт

⁷ ЕМСС е органът, който обединява всички съвети на съдебната власт или подобни автономни органи на държавите членки на ЕС и ги представлява в ЕС.

съставът е смесен, Съветът трябва да се състои от мнозинство от членове на съдебната власт, но не по-малко от 50 %.“

И още: „Съветът трябва да се състои от мнозинство от членовете на съдебната власт, избрани техните колеги, гарантиращи възможно най-широко представителство на съдилища, инстанции и нива и райони, както и разнообразие на пола. В този случай съдебните членове по право на съветите не трябва да се разглеждат като част от мнозинството, което трябва да бъде избрано от техните колеги. Съставът на съдебните съвети трябва да включва извънсъдебни членове, отразяващи многообразието на обществото; Процесът на подбор, избор или назначаване на извънсъдебни членове трябва да се основава на заслугите и да бъде прозрачен. Когато извънсъдебните членове се назначават от парламентарни органи, желателно е техният подбор да е предмет на постигане на определено квалифицирано мнозинство, за да се избегне политическо влияние.“

Това е европейският общопризнат стандарт⁸, към който трябва да се стремим, дори и това да налага ново изменение на нашата Конституция и националното ни законодателство. Съвсем очевидно е, че ние в момента сме далеч от този стандарт. Поради тази причина по-долу ще кажа накратко какви законодателни и конституционни промени бих подкрепил като член на ВСС, за да се доближим до модела, описан в Сборника на ЕМСС. Считам, че дължа яснота на парламента, какво мисля преди гласуването, за да може народните представители да имат информиран избор. Допълнително основание за това намирам и в чл.30, ал.2, т.13 ЗСВ, съгласно който едно от правомощията на Пленума на ВСС е да „дава становища на Министерския съвет и на Народното събрание по законопроекти, които се отнасят до съдебната власт.“

След промените в Конституцията през 2015г., съотношението в Пленума на ВСС е 6 члена съдии, пряко избрани от всички съдии, спрямо 19 други члена, избрани от парламента, от други участници и страни в наказателния процес (прокуратура и следствие), главният прокурор и председателите на ВКС и ВАС, които са членове по право. Съотношението между членовете съдии, избрани от техните колеги и всички останали членове в Съдийската колегия на ВСС е съответно 6 на 8. При така очертаното съотношение Пленума на ВСС, и дори само СК на ВСС, не може да изпълни ефективно задължението си по чл. 16, ал. 1 ЗСВ, да осигурява и отстоява независимостта на съдебната власт. Пленумът на ВСС избира председателите на ВКС и ВАС, което означава, че е напълно възможно на тези длъжности да бъдат избрани лица, които не са получили никаква или почти никаква подкрепа именно от съдиите членове, избрани пряко от всички техни колеги. Въпреки че съдиите членове, избрани от съдии, са само 6 от 25 члена в Пленума на ВСС, този орган е натоварен с изключително важни правомощия относно бюджетирането на съда, съдебната карта, обучението на съдиите,

⁸ Други важни правни актове и консултативни становища, имащи отношение към темата са: Препоръка 2010/12 на Комитета на министрите на съвета на Европа „Съдиите – независимост, ефективност и отговорност“; Становище №10/2007г. на Консултативния съвет на европейските съдии; различни доклади на Венецианската комисия на Съвета на Европа

възнагражденията и други, изброени в чл.30, ал.2, т.1-24 ЗСВ. Намирам това за абсурдно и за създаващо сериозен риск от политическа злоупотреба или намеса на участници/страни в юридически производства. Всъщност достатъчно е да си припомним обективно и безпристрастно историята на различните състави на ВСС от 1991г. насам, за да се убедим, че политическо и корпоративно влияние винаги е имало, и хранителната среда за това е именно анализираното по-горе обстоятелство – членовете съдии, избрани от съдии, са очевидно малцинство в най-висшия административен орган на съдебната система, който иначе се нарича Висш **СЪДЕБЕН** съвет. Този факт не е проблем само за съда и съдиите. Това е проблем и за прокурорите и следователите, из за цялото ни общество. Напомням, че една от малкото оцелели последни промени в Конституцията от 22 декември 2023г., след Решение № 13 от 26 юли 2024 г. по конституционно дело № 1 от 2024 г. на Конституционния съд, е чл.117, ал.2 от Конституцията, който казва „Съдебната власт е независима и неин основен носител е съдът.“ Сегашният баланс на представителствата във ВСС изглежда анахронично спрямо този конституционен текст.

Считам, че броят на съдиите, прокурорите и следователите, избирани пряко от техните колеги за членове на ВСС, следва да се увеличи от 11 на 15 човека. Съответно трябва да се намали броя на извънсъдебната квота на ВСС, избирана от парламента от 11 на 7 членове.

Освен това може да се постави на обсъждане и промяна на Конституцията, която да предвиди част от членовете на ВСС, досега избирани от Парламента, да бъдат вече назначавани във ВСС от президента, което да доведе до по-малко политическо влияние във ВСС на само една или две политически сили.

Назначените от президента членове ще ползват легитимност от факта, че са получили доверие от президента на Републиката, който е пряко избран от всички, имащи право да гласуват български граждани. Това ще даде нов смисъл на прекия избор на държавен глава, защото той ще получи повече конституционни права в съдебната система. Състоянието на последната пряко влияе върху националната сигурност. Сходно разрешение законодателят е намерил в друг важен държавен орган - Конституционният съд. От същия конституционен орган може да се възприеме и идеята за плавна приемственост при смяна на съставите на ВСС, т.е. смяната на 22 изборни члена да не се случва в един и същ момент, а на части, през две или три години.

Мисля, че е време също така да се извърши законодателна промяна, която да предвиди поне една част от членовете, които трябва да се изберат от парламента, да бъдат задължително номинирани от органи извън законодателната власт – например Висшият адвокатски съвет, общо събрание на БАН и трите юридически факултета с най-добър рейтинг в България, неправителствени организации, които от над 10 години работят относно проблемите на съдебната власт. Може да се предвиди всеки един от тези три компонента на гражданското общество да излъчва повече от един номиниран, за да може да се даде по-добра възможност за избор на парламента. В Европа само Италия е решила цялата извънсъдебна квота на съдебния й съвет да се избира от парламента, но

всички номинации се правят отвън, предимно от професионалната общност и неправителствения сектор.⁹ От друга страна нашият парламент трябва да има свободата да откаже избора на номинираните и тогава процедурата ще започне отначало до попълване на всички места.

Идеята на ВНС през 1991г. е била парламентарната квота да бъде гражданска квота, за да възпрепятства капсулирането на магистратите, да бъде коректив и да спомага за по-добрата отчетност на съдебната власт. За да се постигне това ефективно, в бъдеще следва да се извърши промяна в Конституцията и ЗСВ и да се предвиди забрана магистрати да бъдат избирани за членове на ВСС от парламента. Вместо това от парламента следва да се избират за ВСС авторитетни представители на други професии – учени юристи от БАН, преподаватели от юридическите факултети, адвокати и представители на други юридически професии. Това няма да е дискриминация спрямо магистратите, а изпълнение на волята на Конституцията и ВНС, които са виждали в извънсъдебната/обществената (парламентарната) квота обществен коректив върху дейността на съдебната система и начин да се отрази мнението на гражданското общество и академичните среди.

Разбира се най-радикалната промяна, за да се постигне общоприетия европейски стандарт за мнозинство на членовете съдии, избрани от съдии в съдебния съвет, това е намаляване броя на членовете, избирани от извънсъдебната или обществената (парламентарната) квота от 11 на 7. Съответно увеличаване на броя на съдиите членове избирани от съдии от 6 на 8 и увеличаване на броя на прокурорите и следователите членове, избирани от колегите им от 5 на 7. В Съдийската колегия съотношението трябва да е 8 на 3, плюс двамата председатели на ВКС и ВАС, а в Прокурорската колегия съотношението трябва да е 7 на 4, плюс главния прокурор. Давам си много добре сметка, че при настоящия текст на Конституцията и практиката на Конституционния съд – Решение №3/2003г. и Решение № 13/2024 г., това може да изисква и промяна на Конституцията не от обикновено НС, а от ВНС. Свикването на ВНС е трудна и тежка процедура. Това вероятно няма да се случи скоро, но ние като общество трябва да осъзнаем сериозността на този конституционен проблем, да имаме дългосрочна цел да работим упорито за постигането консенсус или поне на сериозно мнозинство сред българските граждани за такава сериозна конституционна реформа. Другата възможност е също отдалечена във времето, а именно да се изчака смяната на поколенията в Конституционния съд, и един нов негов състав сам да си ревизира разбирането на тази институция относно понятието „форма на държавно управление“. Запазването на настоящото конституционно статукво на съотношенията на различните представителства във ВСС, неизбежно ще води до повторение на същите сериозни стари проблеми, които са до болка познати на цялото ни общество последните 35 г., а единственото ново ще бъдат лицата на новите членове на съдебния съвет.

Считам, че следва да се предложи промяна в Конституцията, която да предвиди при избора на председателите на ВКС и ВАС, те да се избират от колегите им на пленумите

⁹ Проф.П.Пенев, „Съдебната власт – перспектива на българския модел“, 2023г., Сиб

на ВКС и ВАС. Така ще се намали политическото влияние при избора им. След 37 години преход българските върховни съдии сами могат да преценят кой между тях е най-достойният, вместо това да им се подсказва от политици, прокурори, следователи или дори съдии изборни членове на ВСС от районно, окръжно или апелативно ниво.

Като компромисна временна мярка, която считам че не изисква промени на Конституцията от ВНС, може да се предвиди за голяма част от решенията, които се вземат от Пленума на ВСС и Съдийската колегия по отношение на съда, като например избор на административни ръководители, включително председатели на ВКС и ВАС, да се изисква така наречено двойно мнозинство, т.е. освен изискваното по ЗСВ мнозинство от Пленума или СК на ВСС, да се изисква и второ мнозинство формирано сред членовете съдии, избрани от колегите им. В този смисъл са и препоръките на Венецианската комисия.¹⁰

Що се отнася до избора на главния прокурор той следва остане така, както е уреден понастоящем в Конституцията и ЗСВ. Намирам тази промяна за нормална, тъй като между тези трима ръководители има големи разлики във функциите, положението и правомощията вътре в съда и съответно в прокуратурата, различна необходимост от участие на външни спрямо съда и прокуратурата фактори за провеждане на избор на двамата председатели на върховните съдилища и главния прокурор, с оглед осигуряването на прозрачност и отчетност. Ръководителите на ВКС и ВАС са първи сред равни спрямо колегите си съдии. Техният глас е равен на гласа на всички останали съдии при участие в колективен орган – Пленума на ВКС или ВАС или съдебен състав. Няма как това да се каже за главния прокурор, който стои на върха на една строго централизирана йерархична пирамида. Той осъществява ръководство на цялата прокуратура и следствие. Той има предвидени на конституционно ниво еднолични властнически правомощия върху всички прокурори. Съгласно чл.126, ал.2 от Конституцията „Главният прокурор осъществява надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори.“ Той не е само представителна длъжност и организатор, както председателите на ВКС и ВАС, а има властническо правомощие еднолично да въздейства пряко върху работата на всички прокурори и следователи.

Дългият мандат от 5 години на изборните членове на постоянно действащ ВСС води до откъсването им от проблемите на колегите им. От друга страна той е пречка повече колеги да изявяват желание да работят в този важен орган, защото не искат да спрат кариерното си развитие като магистрати за такъв дълъг период. Ето защо бих подкрепил намаляването на мандата на изборните членове от 5 на 3 години.

Друга възможност да се преодолее дългия мандат на ВСС и следващите от това проблеми, посочени по-горе, е да се върне правното положение на изборните членове съдии, прокурори и следователи отпреди 2007г., когато те съвместяваха чисто магистратската си дейност с кадровата дейност във ВСС. Противниците на това старо

¹⁰ Становище на Венецианската комисия относно българския Закон за съдебната власт, 2017г., параграфи 23 и 112

положение изтъкват като основна слабост фактът, че с течение на времето работата в съдебния съвет толкова много се е увеличила, че на практика е невъзможно съвместяването на двете дейности.¹¹ Считам, че този проблем е решим от една страна чрез разтоварването на ВСС от част от неговите правомощия, като например стопанисването на съдебните сгради, което трябва да се върне обратно на министерство на правосъдието, или пък прехвърляне на правомощието за избор на председатели на съд на общите събрания на съдилищата. От друга страна може значително да се намали натоварването с дела или прокурорски преписки за членовете на съвета, които са магистрати. Изборните членове може да работят само на 10 % или дори 5 % натоварване спрямо своите колеги. То може да изглежда символично, но ключовото е, че те все пак няма да прекъснат връзката с професията и колегите си. Ще се срещат с тях много по-често и ще бъдат принудени да ги гледат в очите.

Прокуратурата и следствието трябва да останат част от съдебната власт. Трябва да се има предвид обаче, поради различните функции, които осъществяват съдиите от една страна и прокурорите и следователите от друга, тяхната степен на независимост и отчетност е различна. При съдиите независимостта е абсолютно и безусловна. Приетата през 2000г. Препоръка 2000 (19) на Комитета на министрите до държавите членки относно ролята на прокурорската служба в системата на наказателното правосъдие представлява основополагащ акт на европейските стандарти относно статута на прокурорите. Тя не съдържа изрична препоръка прокурорите да бъдат независим, а дефинира прокурорската независимост като негативно понятие - чрез предвидената в т.11 забрана върху прокурорите да се упражнява неправомерен натиск и препоръката да се осигури възможност да изпълняват задълженията си, без да бъдат излагани на неоправдан риск от гражданска, наказателна или друг вид отговорност. По-нататък в обяснителния протокол към Препоръка (2000) 19 Комитетът на министрите на Съвета на Европа подчертава, че при изпълнение на своите функции „прокурорите следва да се водят от грижа за общия интерес. Те трябва да съблюдават две основни изисквания, които са равни по своето значение: едното касае индивидуалните човешки права, а другото необходимостта необходимата ефективност на наказателноправната система, за което прокурорът се явява гарант. (...) Отговорността за ефективността на наказателноправната система в нейната цялост от гледна точка на идеята за общия интерес тежи върху прокурорите, не върху съдиите.“ По причина че прокурорите изпълняват функции в преследването на по същество държавническа задача, свързана с осъществяването на наказателната политика, пряко отношение, към която пък имат изпълнителната и законодателната власт, понятието за тяхната независимост се различава съществено от понятието за независимост на съдиите.¹² При прокурорите независимостта е тясно обвързана с изискването за отговорност. В т.11 от Препоръката се препоръчва държавите членки да вземат мерки прокурорската служба „да се отчита периодично и публично за своята дейност като цяло и в частност за това, как изпълнява своите приоритети.“

¹¹ Проф.П.Пенев, „Съдебната власт – перспектива на българския модел“, 2023г., Сиби

¹² Иванка Иванова, Европейски стандарти за независимост на съдиите и прокурорите: паралели и различия, Адвокатски преглед 4/2022

Целта на една бъдеща реформа трябва да бъде политическото влияние на прокуратурата да бъде намалено, а връзките между изпълнителната власт и прокуратурата да бъдат ясно регламентирани: приоритети на наказателната политика и правилата за вземане на решения на отделните прокурори би следвало да се задават от демократично легитимирани органи като правителството и парламента, актовете в тази област трябва да се издават по реда и условията за издаване на подзаконови или общи административни актове.¹³

Отговорността на прокурорите може да се осигури като продължи тенденцията за разширяването на съдебния контрол върху тяхната дейност. Намирам, че след въвеждането на съдебен контрол върху отказите на прокурора да се образува досъдебно производство, трябва да се възможност на пострадалите да внесат обвинителен акт със съдействието на повереник адвокат. Въобще трябва да се даде възможност при отказ прокурорът да изпълни задълженията си, друг субект да може да стори това.

Следва радикално да се промени начина, по който се определя броя и вида на специализираните отдели в прокуратурите, броя на работещите прокурори във всеки отдел, кой взема решение кой прокурор в кой отдел да работи, за какъв период от време, и как и в кой отдел да се премести след това.

Радикално трябва да се промени и начина, по който се разпределят прокурорски преписки и различните възможности за подмяна на първоначално определения на случаен принцип прокурор.

б) виждания на кандидата за кадровата политика, конкурсите, атестирането, дисциплинарната дейност, натовареността, командироването и управлението на съдебната система;

За да може съдебната система да изпълни основната ѝ задача – да даде на обществото и държавата справедливо правосъдие, от съществено значение са не само добрите закони и конституционното устройство на третата власт, но и субективният фактор, т.е. лицата, които работят като съдии, прокурори и следователи. Качеството на тяхната работа и легитимността, която те имат зависи от процедурите, по които те се назначават първоначално в съдебната система и после повишават.

Основните европейски стандарти по тези теми се извеждат от актовете на Съвета на Европа, практиката на Съда на Европейския съюз (СЕС) и Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), както и от актовете на специализирани консултативни органи. Органите, които дефинират такива стандарти, са Консултативният съвет на европейските съдии (КСЕС), Консултативният съвет на европейските прокурори (КСЕП), Европейската комисия за ефективност на правосъдието (ЕКЕП (СЕРЕЈ) и Европейската мрежа на съдебните съвети (ЕМСС).

1. Кадрова политика, конкурси и кариерно израстване

¹³ Иванка Иванова, Европейски стандарти за независимост на съдиите и прокурорите: паралели и различия, Адвокатски преглед 4/2022

Водещ принцип при назначаването и повишаването в длъжност трябва да бъде, че те се основават единствено на заслугите (меритокрация), обективни критерии, квалификация, почтеност и прозрачност. Тук на европейско равнище водещи документи са Европейската харта за статута на съдиите (1998 г.) и Препоръка CM/Rec(2010)12 на Комитета на министрите на съвета на Европа.

Изборът на магистрати трябва да се извършва от независим орган (Съдебен съвет), в който мнозинството са съдии, избрани от своите колеги, за да се избегне политическо влияние от изпълнителната или законодателната власт. За прокурорите КСЕП в Становище № 19 (2024) набляга на автономност и ясни процедури, които ги предпазват от неправомерен външен натиск.

Националната разпоредби по първоначалното назначаване на младши съдии, младши прокурори и младши следователи, както и на така наречените външни конкурси за първоначално назначаване в органите на съдебната власт са много подробно разписани в чл.162 и чл.176-187 от ЗСВ.

Идеята на конкурса е всеки от участващите кандидати да получи обективна и справедлива оценка за професионалната подготовка и съответно да бъдат избрани тези, които са показали най-високи професионални качества. Много по-сложно е установяването на нравствените качества. За това е предвидено кандидатите да представят подробна автобиография, попълнен въпросник по образец, изготвен от съответната колегия на Висшия съдебен съвет, във връзка с притежаваните от кандидата нравствени качества, мотивационно писмо.¹⁴

Считам, че за да стане по-надеждна проверката, трябва да се върне стария текст на отменената точка 7 от чл.181, ал.4 ЗСВ кандидатът „да представи най-малко две препоръки от преподаватели по правни науки, съдии, прокурори, следователи, адвокати или други юристи, при които е проведен стажът за придобиване на юридическа правоспособност и които познават нравствените и професионалните качества на кандидата.“ Това ще мотивира бъдещите кандидати също така да работят по-сериозно по време на стажа за придобиване на юридическа правоспособност.

На следващо място съгласно чл.37, ал.10 ЗСВ Комисиите по професионална етика към колегията извършват проучвания, събират необходимата информация и изготвят становище относно притежаваните нравствени качества на кандидатите в конкурсите за заемане на длъжност в органите на съдебната власт...“ Намирам за удачно, ако не в самия закон то във вътрешни правила на тези комисии да се предвиди, че при тези проверки задължително се търси информация за кандидатите от магистратите, при които е проведен стажът за придобиване на юридическа правоспособност. Това би повишило надеждността и обективността на данните за съответните кандидати. Аз като съдия до този момент никога не съм бил търсен от тези комисии за информация. Не съм чул никога това да се е случвало и с мои колеги.

Високите нравствени качества на магистратите трябва да се поддържат през цялото време на изпълнение на функциите им. Затова от ключово значение е ролята на Националния институт по правосъдие, който периодично следва да провежда обучение за всички магистрати относно етичните правила и проблематиката, свързана с тях, да се

¹⁴ Чл.181, т.1, 8 и 9 ЗСВ

обсъждат конкретни нарушения на колеги довели до налагане на дисциплинарни наказания. Голяма е ролята и на етичните комисии към всеки орган на съдебната власт.

2. Несменяемост¹⁵

Несменяемостта не е само право или привилегия на магистратите. Тя е важна гаранция, че те ще могат в работата си да бъдат наистина независими и така без притеснение и натиск да осъществяват правораздавателната или правоохранителната си дейност. Тя дава спокойствие и самочувствие. Несменяемостта качествено отличава магистратите от другите видове държавни служители. Същевременно, доколкото тя се придобива след петгодишна професионална работа и атестиране, дава гаранция на обществото, че магистратът е преминал успешно проверката за неговите професионални и нравствени качества.

3. Атестирането (Оценка на работата)

Оценяването не трябва да застрашава съдебната независимост. То не може да се основава само на количествени критерии, като например броя отменени решения от горната инстанция. Оценката следва да включва качествени критерии (правни познания, умения за водене на заседание, мотивиране на решенията), а не просто количествена статистика. Към настоящия момент тази материя е излишно свръхрегулирана. Атестирането се извършва въз основа на общи критерии¹⁶ и специфични¹⁷, предвид особеностите и различията в работата на съдиите, прокурорите и следователите. Критериите са широко формулирани и създават условия за субективизъм. Допълнително освен критерии са въведени и показатели. Критериите обосновават показателите, те се съдържат в тях и изобщо не е необходимо да са предмет на отделно законово регулиране.¹⁸ Споделям убеждението, че показателите трябва да се опростят и конкретизират и да станат обективно определими и така да се избегнат субективизма и трудно защитими крайни резултати при оценяването. Показателите трябва да се отнасят до качеството (съотношението между потвърдени, изменени и отменени актове и причините за това), до бързината (отлагане на делата) и организацията на делата (срочност за написване на делата и водене на съдебните заседания). Трябва да се изработи от ВСС нова скала за точки относно всеки от показателите. Общите критерии трябва да отпаднат, а специфичните трябва да се опростят.

Сериозен предизвикателство в атестирането представлява стандартизирането на работата на помощните атестационни комисии (ПАК) на съдиите.¹⁹ При конкурс за окръжни съдилища техния брой може да бъде няколко десетки, дори над сто. В тези ПАК участват трима съдии, един от които е докладчик, чиято роля е ключова, особено ако тези съдии работят в много натоварен съд. Това създава възможност за местен субективизъм между много тесен кръг хора, който може да се изразява както в лични симпатии, така и в лични антипатии. Другата слабост на тези ПАК е, че с тях се отваря широко вратата за нееднакъв подход и оценъчен критерий на многобройните комисии. Това означава при едно и също качество на работата сега различните ПАК да дават

¹⁵ Несменяемостта е уредена в чл.129, ал.3 от Конституцията.

¹⁶ Чл.198 ЗСВ

¹⁷ Чл.199 ЗСВ

¹⁸ Проф.П.Пенев, „Съдебната власт – перспектива на българския модел“, 2023г., Сиби

¹⁹ Чл.203а ЗСВ

различни атестационни оценки. В същото време периодичните атестации, които се изготвят от ПАК, впоследствие имат голямо значение в конкурсите за повишаване. Този проблем може да се реши чрез уеднаквяване на правилата за атестиране и практиката по тяхното прилагане, включително с използване на обучителни програми, провеждани от НИП.²⁰

Моето мнение, че много по-удачно е решението на този проблем при атестирането на прокурорите. При тях вместо ПАК има постоянни атестационни комисии към апелативните прокуратури, които са само шест. Дейността по атестирането на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет се подпомага от постоянни атестационни комисии към апелативните прокуратури.²¹ Постоянните атестационни комисии подпомагат атестирането на прокурорите в районна прокуратура и в окръжна прокуратура в съответния апелативен район. Мандатът на членовете на постоянните атестационни комисии е две години. Те не могат да бъдат избирани за повече от два последователни мандата. За периода, докато извършват атестационна дейност, участващият в постоянна атестационна комисия прокурор работи при намалена натовареност, като участието му в постоянната атестационна комисия се отчита и при атестирането му.

Най-радикалното, но според мен най-честното и обективно решение на обсъдения проблем с атестирането, е то да се осъществява само от един постоянен централен орган както за съдиите, така и за прокурорите и следователите, който да осигури унифицирано прилагане на критериите за атестиране за всички органи на съдебната власт. Такава е и препоръката на немски и испански експерти в доклад по проект по ФАР BG/04/IV/JH/0404.

Трябва да се използват и всички добри идеи, стандарти и практики в тази област, които има в Насоки на СЕРЕJ за оценяване на качеството на работата на съдиите и Становище № 17 на ССJЕ.

4. Конкурсите за повишаване и преместване. Избиране на административни ръководители.

Опростяването на атестациите и ускоряване дейността на атестационните комисии ще има пряко отражение и върху по-бързото провеждане на конкурсите и повишаване на доверието сред магистратите, че действително най-добрите оценки, са получили най-заслужилите сред тях. В момента много бавния ход на атестирането, заедно със съдебните обжалвания, е един от основните фактори за точешите се с години конкурси.

Споделям идеята за оптимизиране и ускоряване на конкурсните процедури за повишаване, като отпадне „преценката на разгледаните и приключени дела и преписки, избрани от конкурсната комисия и представени от кандидатите, въз основа на които се прави обща оценка за притежаваните от кандидата професионални качества.“²² Споделям мнението, че тази преценка е излишна и създава условия за проява на субективизъм. Останалите данни въз основа, на които конкурсната комисия класира кандидатите са напълно достатъчни. Те са посочени в чл.192, ал.1 ЗСВ - последната атестация и проверки от по-горестоящите органи на съдебната власт и от Инспектората

²⁰ Проф.П.Пенев, „Съдебната власт – перспектива на българския модел“, 2023г., Сиби

²¹ Виж чл.204 ЗСВ

²² Проф.П.Пенев, „Съдебната власт – перспектива на българския модел“, 2023г., Сиби

към Висшия съдебен съвет, данните от кадровите им дела. Тези документи дават общата картина. Анализът на избраните актове не може да ѝ се противопостави. Тези актове са част от цялото и тази част не трябва да се фаворизира.

От десетилетия в първи курс на юридическите факултети се изучава един задължителен предмет – „История на българската държава и право“. Той често е подценяван. Изучаването на тази материя обаче може да даде интересни идеи и вдъхновение за решаване на настоящи проблеми в съдебната ни система. Неизвестен факт за широката публика например е това, че България е една от първите държави в Европа, която е създала Висш съдебен съвет още в началото на 20 век. Ако бъда избран за член на ВСС бих поставил на обсъждане въпроса за промяната на идеята кога да се откриват конкурсите за повишение за магистратите. Понастоящем се чака освобождаването на места, след което се обявява конкурс за тях. Атестирането тече бавно, после решението за повишение се обжалва пред ВАС, което още повече удължава приключването на конкурсите. Това широко открива възможността за дългосрочното командироване на магистрати. Това е очевиден начин за заобикаляне на конкурсите.

По съвсем различен начин е било уредено кариерното израстване на магистратите преди 1944г. у нас.²³ В Закона за устройство на съдилищата, действал от 1934 до 1944г., конкурсните процедури, за разлика от сега, са били времево преместени в по-ранен етап, т.е. предварително са провеждани преди освобождаване на съответната длъжност. В цитирания закон е било предвидено, че условие за повишаване на магистратите е тяхното включване в предварително съставена „таблица за назначение или повишение в длъжност“, съдържаща „толкова отдели, колкото длъжности има“ (чл.114) и имаща сила „за съдебната година, за която е съставена“ (чл.115), която съдебна година започва от 15.09. (чл.73 и чл.73а). Въпросните таблици са били съставяни през м. юни всяка година и в тях са били вписвани „лицата, които заслужават повишение в по-горна длъжност“, което се е решавало от общите събрания на горестоящите съдилища, с които те са одобрявали кандидатите за повишение за долустоящите съдилища, а за кандидатите за ВКС - от общото събрание на ВКС (чл.109). Съставянето на подобни таблици е давало възможността за предварително подреждане на кандидатите за дадена длъжност преди тя да се оваканти. Създава се „листа на чакащите“, нещо което например е широко прилагано от десетилетия в конкурсите за администрацията на Европейската комисия, Европейския съвет и Европейския парламент на ЕС. Традициите на старото ни законодателство могат успешно да бъдат съчетани със съвременното конкурсно начало. Това в момента е приложено в конкурсите за младши магистрати, които се провеждат именно на този принцип - първата половина на всяка календарна година се провежда конкурс за щатни места за кандидати за младши магистрати, които още не са свободни, а ще бъдат такива от края на м. септември, когато започва и обучението в НИП на вече назначените кандидати, които пък едва догодина ще бъдат назначени за младши магистрати. Прилагането на тази стара традиция ще даде възможност за бързо заемане на овакантирените длъжности и премахване на проблема с дългосрочното командироване. По отношение на местата, за които няма желаещи да ги заемат, те могат да бъдат обявени за така наречените външни конкурси.²⁴ На дискусия подлежи въпроса дали периода, в който „листата на чакащите“ е валидна, трябва да е една година (както е било в Закона за устройство на съдилищата, действал от 1934 до 1944г.) или той да се увеличи на две или три години.

²³ Доцент Евгени Йочев, „Съдоустройството в България – История, принципи, институти 1879 - 1944г.“, Наумод

²⁴ Виж чл.191, ал.1, изр.2, вр.чл.178 ЗСВ

Убеден съм, че вече е дошло време да се даде възможност на съдиите сами да избират на общо събрание на техния съд, който да ги ръководи. Това е радикална промяна, която изисква промяна на текста на чл.130а, ал.5, т.4 от Конституцията. Това ще бъде ярък израз на съдийското самоуправление, доказателство, че другите две власти действително приемат сериозно и ценят независимостта на съдиите и съда като институция. Тази промяна на Конституцията трябва да се отнася само до административните ръководители на съдилищата. По отношение на административните ръководители на прокуратури и следствия трябва да се запази настоящия конституционна и законодателна регулация. Това считам за правилно поради различните функции, които изпълняват като институции съдът, прокуратурата и следствието, макар да се намират заедно в съдебната власт. Втората причина е голямата разлика в правомощията на административните ръководители на съдилища, и те като председателите на ВКС и ВАС, първи между равни, от една страна, и административните ръководители на прокуратури, следствени отдели към прокуратури и НСлС, разполагащи с много по-силни властнически правомощия спрямо колегите си от друга страна. Това естествено пряко се отразява на степента на независимост на прокурорите от една прокуратура спрямо техния ръководител, така и по отношение на по-високостоящите ръководители.²⁵ На трето място, запазването на настоящото положение за избор на административните ръководители в прокуратури, следствени отдели към прокуратури и НСлС, ще отговаря на изискванията за по-голяма отчетност на тези две институции спрямо държавата и българските граждани, тъй като те са един от важните инструменти, чрез които разработената от законодателната и изпълнителната власт наказателна политика се стреми да постигне целите си. Ето защо в техния избор е наложително да участват намиращите се в Прокурорската колегия на ВСС представители на извънсъдебната/обществената квота, избрана от парламента.

Задължително трябва да отпадне от ЗСВ предвидената в момента уж като изключение възможност за административни ръководители или техни заместници да се назначават съдии, прокурори и следователи от по-ниските инстанционни нива. Това на практика води до заобикаляне на идеята за конкурсите за повишаване.

5. Командиrowането

Това е един от най-сериозните проблеми вътре в магистратската общност и той създава голямо напрежение сред колегите. Той разбира се, както вече беше споменато, има тясна връзка с бавното провеждане на конкурсите за повишение и преместване. Държа да отбележа, че той не представлява само вътрешен проблем за всички магистрати – съдии, прокурори и следователи. Това е огромен проблем и за цялата ни държава, институциите вътре в съдебната власт и българските граждани. На практика командированите магистрати не разполагат със същата стабилност на статута си, правна сигурност в работата и невъзможност за местене, с каквато разполагат магистратите, които са титуляри на длъжността си. Това веднага поставя в по-слаба, незащитена позиция командированите магистрати. Във всеки един момент, без мотиви, административните ръководители могат да ги върнат на старата им длъжност, която е по-малко престижна, с по-малко интересни професионални предизвикателства при разглеждане на делата, по-малко платена, създават се битови неудобства, като връщане в бившия град, в който преди това магистрата е работил, раздяла със семейството и приятели. Командироването става по едноличната воля на административния ръководител. Другата страна на проблема е, че административният ръководител е

²⁵ Виж чл.136, ал.4, 5 и 6, чл.138, чл.139, ал.2, чл.140, ал.1, т.1 и ал.2 ЗСВ; чл.46, ал.7 НПК; чл.126, ал.2 Конституцията

задължен да даде мотиви относно това дали командироването се налага заради незащитна длъжност или временно възпрепятстван магистрат, но не е задължен да даде мотиви защо е избрал да командирова именно този, а не друг магистрат. Процедурата е непрозрачна, без ясни и обективни критерии за качествата, заради които е избран командирования.²⁶ Накратко, командированите магистрати са хора, чиято независимост е застрашена и те може много по-лесно да бъдат подложени на натиск да решат делото си или прокурорската преписка не по вътрешно убеждение и не по закон. Без независими магистрати не може да има справедлив съдебен процес и надеждна защита на основните права и свободи.²⁷

С всяка измината година проблемът се задълбочава. В доклада на Европейската комисия (ЕК) за върховенството на правото в България, публикуван на 17.07.2026г. е посочено: „Наблюдава се увеличаване на броя на дългосрочните командировки на съдии за заемане на свободни длъжности, като не е постигнат никакъв напредък по отношение на предприемането на стъпки за избягване на подобни командировки.“ Според информацията в регистъра, воден от Висшия съдебен съвет, към 31.12.2025г. командированите съдии са 212, 131 от които са командировани за повече от година, като най-продължителният срок на командироване е 133 месеца. В Становище на Венецианската комисия (CDL-AD(2017)018), точки 86 и 87, комисията посочва, че макар командироването да е приемливо за преодоляване на временен недостиг на персонал, то не трябва да се използва за заобикаляне на редовните процедури за назначаване или като средство за наказание и стимул от председателите на съдилищата.

Решаването на проблема не търпи отлагане. Конкурсите за повишение/преместване никога няма да се ускорят, при запазване на настоящата законодателна уредба в ЗСВ. От друга страна реформата на процедурата, по която се провеждат конкурсите за повишаване/преместване, за която писах по-горе, вероятно ще отнеме много време. Затова на първо време следва да се направи промяна в ЗСВ на процедурата по командироване, като се въведе колективно решение за командироване на магистрати от страна на общото събрание на съответния орган на съдебната власт; решението да се взема въз основа на ясни и предвидими вътрешни правила, одобрени и приети от съответните общи събрания; въвеждане на правилото съдия, прокурор или следовател, който е бил командирован 12 месеца, да не може да бъде командирован повторно в същия орган на съдебната власт. Част от тези предложения, (например за правомощието на общото събрание на съдии за командироване), са били действащи разпоредби при голямата реформа през 2016г. на ЗСВ, които впоследствие бяха отменени чрез лобизъм на административни ръководители в съдебната система, т.е. има вече някаква кратка традиция. Логиката е била, и аз я споделям, че общите събрания на съдиите от по-горния съд, са тези които имат най-точен, ясен, задълбочен и обективен поглед върху работата на колегите си от по-долната съдебна инстанция, благодарение на въззивния или касационния съдебен контрол. Това укрепва й съдържанието на идеята за съдийско самоуправление. Макар поради разликата във функциите на прокурорите и следователите с тези на съдиите, и поради строгия централизиран и йерархичен характер на прокуратурата, да не е възможно и необходимо, въвеждането на самоуправление, подобно на съдийското, виждам смисъл в това прокурорите от по-горните инстанции, поради вече изтъкнатите по-горе причини

²⁶ Този извод следва от текста на чл.227, ал.8 и чл.147, ал.3 от ЗСВ и Правила за командироване на съдии, прокурори и следователи (приети с решение на ВСС по Протокол № 25 от 27.06.2013 г. ; изм. и доп. С решение по Протокол № 31 от 25.07.2013 г.)

²⁷ Чл.6, пара.1 Европейската конвенция за правата на човека и чл.47 Хартата на основните права на Европейския съюз

за съдиите, да имат глас при вземането на решението кой техен колега да бъде командирован.

6. Съдийското самоуправление

Възприемам въведеното с промените в ЗСВ (ДВ. бр.62 от 9 Август 2016 г.), самоуправление на съдиите като положителна стъпка в правилната посока. За съжаление една част от тези промени бяха отменени впоследствие. Пряк свидетел съм колко трудно е началото, особено когато трябва да се дебатира между колеги колко да бъде броят на съставите по отделения, колко състави да се открият и колко закрийт. Необходимо е време. Тези първоначални проблеми не бива да се възприемат като основание за отмяна на това безспорно демократично достижение в работата на съдиите. Дадените права на общото събрание на съда да прави предложения за назначаване на председател на съответния съд и да изслушва всички кандидати (чл.85, ал.3, т.2 ЗСВ), както и да изслушва предложените от председателя на съда кандидати за назначаване за негови заместници и да може да изразява становище относно предложенията (чл.85, ал.3, т.3 ЗСВ), е важно завоевание, осигуряващо по-голяма независимост и самоорганизация на съдиите. За да не се обезсмисли обаче, трябва да се ограничи възможността СК на ВСС да отказва назначение на кандидатура, номинирана от ОС на съд. Например може да се направи изменение на ЗСВ, в което да се предвиди, че при второ или трето предложение на същия кандидат от ОС на съответния съд, СК на ВСС може да откаже назначаване само с квалифицирано мнозинство, ако липсва друг кандидат от същия съд. Следва да се ограничат предвидените в чл. 169, ал. 1 и 2 ЗСВ изключения, които дават възможност съдии от по-ниско ниво съд, да кандидатстват за административни ръководители и заместник ръководители на по-високо ниво. Това поражда напрежение сред съдиите дори и кандидатите да са безспорни професионалисти и представлява заобикаляне на конкурсите за повишение. Евентуално запазване на това изключение може да се предвиди, ако при първия и втория конкурс за административен ръководител не се е кандидатирали нито един кандидат от съответния съд.

Самоуправлението на съдиите е важно за засилване на тяхното усещане за общност и колегиална съпричастност. Добре функциониращото самоуправление е един от признаците за добра организираност на съдиите, висока правна култура, социална и професионална ангажираност и активност, и наличие на сигурни гаранции за тяхната независимост. Поради различните от съдиите функции на прокурорите и следователите, различния характер на институциите, в които работят – силно централизирани и йерархични, с действащ принцип на единоначалието, със строга субординация, с много силна власт на главния прокурор и административните ръководители, които не са първи сред равни, считам че самоуправлението при прокурори и следователи следва да се прилага за много по-ограничен кръг от въпроси като например командироването, периодична смяна на смяна на специализираните по правна материя отдели и социално-битови проблеми.

7. Дисциплинарна дейност.

Дисциплинарната отговорност не може да се използва като инструмент за политически натиск или заради несъгласие с дадено съдебно решение. На европейско ниво важен релевантен акт е Харта на Европейската мрежа на съдебните съвети. В работата си по дисциплинарната дейност СК и ПК на ВСС трябва да вземат предвид и практиката на СЕС (напр. решенията по отношение на Полша и Румъния), както и юриспруденцията

на Европейския съд по правата на човека (напр. Решението на ЕСПЧ от 19.10.2021г. по делото Мирослава Тодорова срещу България²⁸). Стандарта, към който трябва да се стремим, е дисциплинарните производства да се провеждат от независим орган или съд, при спазване на правото на справедлив процес (чл. 6 от ЕКПЧ). Наказанията трябва да бъдат съразмерни (пропорционални), а магистратът винаги трябва да има право на обжалване пред съд.

Както вече посочих по-горе, магистратите черпят легитимацията си не от печелене на национални или местни избори, в които участват всички български граждани с право на глас, а по силата на Конституцията и от изискването за притежаване на високи професионални и нравствени качества, за да бъдат назначени. Наличието на нормативно разписана възможност за търсене на дисциплинарна отговорност е важен механизъм за гарантиране, че лицата на които е дадено правото да осъществяват правораздавателна и правоохранителна дейност през цялото време на изпълнение на служебните им задължения, ще спазват високите професионални и нравствени изисквания към тях.

Съгласно чл.307, ал.3 ЗСВ „Дисциплинарните нарушения са: 1. системно неспазване на сроковете, предвидени в процесуалните закони; 2. действие или бездействие, което неоправдано забавя производството; 3. действие или бездействие, включително нарушаване на Кодекса за етично поведение на българските съдии, съответно Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи, което накърнява престижа на съдебната власт; 4. неизпълнение на други служебни задължения.“ Съгласен съм с мнението, че е проблематично отсъствието на основание, свързано с качеството на работата.²⁹ Например системни и/или груби нетърпими прояви на непрофесионализъм в работата, както и прояви на несериозно отношение към длъжността, които са се отразили върху качеството на актовете и действията на магистрата. Няма да бъде накърнен принципът свободното вътрешно убеждение на магистрата, защото ще бъдат дисциплинарно санкционирани не спорни, а явни и недопустими случаи на непрофесионализъм, например непростимо невежество при изпълнение на служебните задължения.

Основаният за реализиране на дисциплинарна отговорност са уредени в ЗСВ твърде общо, без степенуване по важност и тежест. Степенувани са видовете дисциплинарни наказания, но това степенуване не е свързано с диференцирани основания, обосновани от конкретни видове нарушения. Това дава прекалено широка свобода на преценка първо на контролния, а след това и на наказващия орган, конкретното дисциплинарно нарушение на магистрата с какво по вид дисциплинарно наказание да бъде санкционирано. Това считам, че е проблем и той трябва да се реши, чрез по-ясно разграничение и по-подробно и точно описание на различните видове дисциплинарни нарушения. Затова е необходима промяна в ЗСВ.

През периода на действие на Търновската конституция само нарочни дисциплинарни състави са могли да налагат дисциплинарни наказания на съдиите.³⁰ В тези състави са участвали или само върховни съдии, или и други членове, но с мнозинство на съдиите. С приемането на Конституцията от 1991г. и ЗСВ от 1994г., се възприема правилото, че дисциплинарните наказания на магистратите се налагат от ВСС, (след 2015г. от СК и

²⁸ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-217586%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-217586%22]})

²⁹ Проф.П.Пенев, „Съдебната власт – перспектива на българския модел“, 2023г., Сиби

³⁰ Д-р Васил Петров, Наръчник за управление на съдилищата, 2017г., ССБ

ПК на ВСС), административен орган, в чийто Пленум и съответно в СК, съдиите нямат мнозинство. Намирам това за много смущаващо не само заради независимостта на съдиите, но и на всички магистрати. Друг проблем намирам в разпоредбите на чл.317 – 320 ЗСВ, от които може да се направи извод, че за разлика от времето на Търновската конституция и после в периода 1944 – 1989г., когато дисциплинарно обвинения съдия е имал правото да даде устно или писмено обяснение пред наказващия орган, сега магистратите имат това право да дадат устни обяснения пред дисциплинарния състав на съответната колегия на ВСС, но не и пред целия състав на съответната колегия, която именно е наказващия орган. От друга страна решението на дисциплинарния състав няма обвързваща сила за съответната колегия на ВСС. В тази част също следва да се извършат промени в ЗСВ.

8. Натовареност на магистратите

Прекомерната натовареност вреди на правото на справедлив процес в разумен срок. Вредата обаче не е само до срочността, но и до качеството на магистратските актове. Прекомерната натовареност разочарова страните в съдебните дела и участниците в досъдебните производства. Забавянето на въздаването на справедливост е винаги проблем за обществото и държавата. Претупването в мотивирането на магистратските актове също. Спада доверието към магистратите и съдебната власт като цяло. Свърхнатовареният за продължително време магистрат е поставен в състояние на стрес. Изправен е пред избор дали да пише всичко в срок, но за сметка на качеството на актовете му или да заложим на качеството за сметка на сроковете. Той става уязвим, защото лесно може да започне масово просрочване на делата или много от написаните му в срок актове да бъдат отменяни като неправилни и незаконосъобразни. Уязвимият магистрат не е свободен. Той става по-лесен за натиск и така губи независимост. Прекомерната натовареност е опасна за психическото и физическото здраве на магистратите. Тя може да доведе до психически кризи, депресия, професионално прегаряне, психични заболявания, самоубийство. Разликата в натоварването между магистратите вътре в един орган на съдебната власт, или между различни органи на същата, е винаги потенциален източник на напрежение и конфликти. Полезни практики и решения на проблеми може да се открият в Насоки на работната група SATURN към CEPEJ за управление на съдебното време от 4-5.12.2025г.³¹ и също в Насоки на Европейската комисия за ефективно правосъдие (CEPEJ)³².

Държавите трябва да внедрят системи за теглене на делата според тяхната сложност (case-weighting), а не просто по брой. Индикатори като *Clearance Rate* (процент на приключените спрямо новообразуваните дела) се ползват за измерване на ефективността на съдилищата.

ВСС трябва да бъде активен в постоянното усъвършенстване на въведената в края на 2015г. система за изчисляване натовареността на магистратите.

Равномерното натоварване може да се постигне чрез различни начини. Използването на система за оценка на сложността на делата може да е от полза само вътре в един съдебен орган. Тя обаче не може да реши проблема с разликите в натоварването между органите от едно и също ниво – районно, окръжно и апелативно.

³¹ <https://rm.coe.int/cepej-2025-13-en-draft-case-weighting-tool/48802aa87d>

³² <https://rm.coe.int/cepej-guidelines/16809f007a>

ВСС трябва да води по-активна политика за подкрепа и популяризиране на медиацията в обществото, да изтъква предимствата пред класическото съдебно производство – по-евтина, по-бърза и даваща възможност за намиране на взаимно приемливо решение между страните в спора. Нарастването на споровете, решени чрез медиация, може да доведе до намаляване на броя на делата.

Друга възможност е промяната в подсъдността за определени видове дела. Има вече успешен пример за това с реформата при разпределението на заповедните граждански производства от по-натоварените съдилища към по-малко натоварените. Трябва да се постави на обсъждане от ВСС по кои други видове съдебни производства може да се извърши промяна на подсъдността и гледането им от по-малко натоварени съдилища.

Едва след като са реализирани всички тези мерки следва да се пристъпи и към най-болезнената реформа – промяна на съдебната карта.

9. Съдебната карта

Реформата на съдебната карта е наложителна. Тя обаче категорично не е по силите само на съдебната власт. Необходими са за нейното успешно провеждане усилията и на трите власти. За законодателната и изпълнителната власт тя обаче е горещ картоф. Те са притеснени, че може да им донесе политически щети. Ярък пример за това е създаването на първоинстанционните административни съдилища през 2007г. Първоначално съвсем рационално е било предвидено те да са само 8 административни съда. Поради лобизъм, породен от локални интереси, местна чест и патриотизъм, броят набъбва до 28 административни съда. В резултат на това сега има няколко много натоварени административни съда и не малко, които са слабо натоварени.

Районният съд и прокуратура в малките градове са част от една чувствителна социална тъкан. Закриването им може да доведе до множество разнопосочни отрицателни последици. Те са символ на държавността, част от общностната идентичност, осигурява по-лесен достъп до съд и представлява фактор на местния пазар на труда. От значение е дали се намират близо до граница и митница, до магистрала, на какво разстояние е другият най-близък районен съд и прокуратура и областният център, има ли функционираща икономика или е със затихващи функции, какъв е етнорелигиозният състав на населението в района и дали закриването му не крие опасност от приложението на чуждо религиозно обичайно право сред част от жителите. От друга страна при постоянно намаляващото население на България няма как броя на съдебните органи да остане един същ при почти 9 млн. и при почти 7 млн. население. Освен това процеса на урбанизация, който тече от десетилетия, доведе до силна концентрация на населението в няколко града и до обезлюдяване в много райони. Реформата на съдебната карта ще е бавен процес, който ще изисква съвместни усилия и експертиза на различни институции, предварителна оценка на социалното въздействие, прозрачност и публичен дебат.

Сляпото копиране на чужд опит, дори на иначе успешни страни като Холандия, може да доведе до неприятни изненади. 16 милионна Холандия има 19 районни съдилища. Вече почти 7 милионна България има над 100 районни съдилища. Не може обаче просто да се отреже като с нож наполовина или на 60 % и да се оставят в родината ни в рамките на 1 или дори 5 години само 9 или 10 районни съда. Тук следва да се вземат предвид следните огромни разлики между двете държави:

- В едната има много гъста мрежа от магистрали, някои с по 7 ленти за всяка посока, а другата макар и по-голяма по територия, е с едва две завършени и две недовършени магистрали.
- Модерна и гъста железопътна мрежа осигуряваща бързоскоростни влакове и стара много по-разредена такава с много бавни влакове и амортизиран релсов път.
- Изцяло равнинна територия в едната страна и значителна територия в другата страна, покрита от планини с населени места, изолирани в долини, с лоша пътна връзка, която през зимата може да бъде отрязана и районът изолиран.
- Високо приложение на ИТ и електронно правосъдие в чуждата съдебна система и само опити за начало на същото у нас.

Едно нещо обаче трябва да се запомни от всички около 4300 колеги магистрати. Чрез промяна на съдебната карта не може да се съкрати броят на магистратите, а само на съдилищата, прокуратурите и следствените отдели. Магистратите от съкратен съдебен орган трябва да могат да се преместят в равен по степен съдебен орган, като е желателно той да е от същият окръжен, а при невъзможност, поне същия апелативен район.

За да се облекчи достъпа до правосъдие при съкращаване на съдебни органи на районно ниво трябва да се ускори въвеждането на електронно управление и електронно правосъдие.

Съдебното райониране е национален въпрос и то изисква приоритетна национална политика, в която да участват и трите власти.

10. Управление на съдебната система

Мисля, че с изложението си дотук частично съм отговорил по тази тема. За пълнота ще добавя, че управлението трябва да е поверено на наистина независим Висш съдебен съвет. Тази независимост не трябва да е само декларативно разписана в Конституцията и националното ни законодателство. Не бива да бъде куха форма. Тя трябва да е изпълнена със сериозно съдържание и защитена от намеса чрез сериозни гаранции на конституционно и законово ниво. Трябва да се учим от опита на по-старите от нас демокрации, които са постигнали преди векове разделение на властите, създали са независим съд, автономни в работата им прокуратура и разследващи органи и са въвели система за взаимен контрол и равновесие (checks and balances). Те не са имали само непрекъснат възходящ низ от успехи. Допускали са и грешки, и дори кървави граждански войни, породени от засягане на различни групови или институционални интереси и нарушаване на балансите между тях. Изучавайки тяхната история може да вземем най-доброто и да го приложим в нашето законодателство, съобразявайки го с нашите културни традиции и правна култура. Това ще ни помогне също и да не повтаряме техните грешки. Същото се отнася и до прилагането на добри практики и стандарти при администрирането на съдебната власт от нашия ВСС. Затова в работата си ВСС следва да се съобразява с водещи актове на тази тема като Магна Харта на съдиите (2010 г.) на Консултативния съвет на европейските съдии и Стандарти на ЕМСС за съдебните съвети³³. Обръщам внимание, че при изброяването на основните гаранции за магистратската независимост, съгласно параграф 11 на Магна Харта на

³³ https://vss.justice.bg/root/f/upload/33/Compendium_ENCJ-2021.pdf

съдиите, като такава гаранция е посочен и независимия статус на прокурорите, разглеждан като основно изискване на правовата държава.³⁴

При участието ми в изборите за председатели на ВКС/ВАС и главен прокурор, както и на административни ръководители, ще бъда активен в задаването на въпроси и ще мотивирам избора си преди гласуването.

Същностен елемент и в същото време сериозна гаранция за независимостта на съдебната власт е как се формира нейния бюджет и какво е участието на ВСС в този процес. Бюджетът на съдебната власт трябва да се разпределя по начин, гарантиращ нормалното функциониране на съдебните органи. За да се гарантира, че съветът може да действа независимо, той трябва да управлява бюджета си независимо от изпълнителната власт. Съдебните съвети трябва да разполагат с подходящи финансови и административни ресурси, за да изпълняват правилно своите функции. Съветът трябва да има правомощията и капацитета да преговаря и организира своя бюджет ефективно и в това отношение, да участва в процедури за консултации или представителство на местно и национално равнище, както и правото да участва в официален диалог със законодателната и изпълнителната власт във връзка с разпределението на ресурси, необходими за правораздаването.³⁵

Необходим е по-интензивен диалог между ВСС от една страна и министъра на финансите, МС и НС от друга при подготовката на бюджета на съдебната власт. Трябва да се обяснява постоянно на обществото, че лошото финансиране на съдебните органи винаги води до загубата на тяхната независимост.

Задължително трябва да се използва огромният потенциал от несъбрани средства на съда по дела, в които той е осъдил страни за направени от него разноски. Необходимо е да се създаде работна група, с участие на министър или зам.министър на финансите, за проверка на причините, поради които се допуска това разхищение на ценни ресурси.

ВСС трябва да следи за спазване на закона при актуализиране на заплатите на магистратите. Ако бъде избран за член на ВСС ще се опитам да убедя колегите, че утвърдилата се от вече много години традиция да се увеличават заплатите с един и същи процент във всички нива на съдебната система е дълбоко порочна, водеща до все по-голямо разтваряне на ножицата на възнагражденията между различните нива в системата. Намирам това за несправедливо и създаващо огромни дисбаланси във възнаграждението на труда между колегите от различните инстанции. Ценен опит може да почерпим от други европейски държави като Италия или Австрия. Разглеждам последната законодателна промяна на текста на чл.218, ал.2 ЗСВ като проблематична от гледна точка на спазването на принципа за разделение на властите. С тази промяна отпадна досегашната методология за определяне на основното месечно възнаграждение за най-ниската съдийска, прокурорска и следователска длъжност в размер удвоената средномесечна заплата на заетите лица в бюджетната сфера съгласно данните на

³⁴ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690623/EPRS_BRI\(2021\)690623_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690623/EPRS_BRI(2021)690623_EN.pdf)

³⁵ https://vss.justice.bg/root/f/upload/33/Compendium_ENCJ-2021.pdf

Националният статистически институт. Вместо това сега тя се определя в размер на 60 на сто от основното месечно възнаграждение на народен представител. По повод на това, в Изявление относно промените в законодателството в България, свързани с възнагражденията на съдиите, прокурорите и следователите на Европейска асоциация на съдиите от септември 2026г., се изтъква: „Един от проблемите с предложеното изменение е и това, че един от параметрите за изчисляване на доходите на съдиите зависи от правилата, регулиращи възнагражденията на депутатите. По този начин възнагражденията в съдебната система се обвързват с акт на политически орган, без да е предвиден независим механизъм за оценка на последствията за съдебната система. Това създава риск не само от намаляване на доходите, но и от отслабване на стабилността на статута на магистратите.“

Ще предложи задължително последващо обучение в НИП за всички действащи магистрати, когато НС е приело радикална промяна на закон от областта на правната материя, в която те работят.

Ще се опитам да създам организация, при която съдия, който прави рязка смяна на правните отрасли (например от наказателен на делбен състав или от трудов на търговски състав), първо да премине на задължително едномесечно обучение в НИП, преди да започне разглеждане на дела в новия съдебен състав. Така ще се избегне опасността от появата на стрес, депресии и още по-тежки трагични случаи. Същата политика ще се старая да провеждам и по отношение на прокурорите и следователите, при които е нормално да има по-тясна специализация и работа в специализирани отдели, (в сравнение с наказателните съдии), когато те сменят един отдел с друг, например преминаване от специализиран отдел за престъпления по транспорта в такъв за финансови, стопански и митнически престъпления, или преминаване от работа, свързана с прокурорски преписки за данъчни престъпления на такава свързана с престъпления против половата неприкосновеност.

Следва да се отразява в атестацията участието или неучастието в обучението в НИП, а неучастието на задължително последващо обучение автоматично да води до отнемане на точки.

Ще работя за проучване и създаване на списък на съдилища, следствени отдели и прокуратури с най-належащи нужди в областта на сградния фонд. Магистратите трябва да имат нормални битови условия за функциониране. Фасадата и интериорът имат невероятно въздействие върху хората, в частност върху страните по един съдебен процес. От друга страна фаворизирането на фактора материална част, например - само един съдия в един работен кабинет, за всеки съдия отделна зала, или осигуряването на най-новите принтери, компютри, софтуеър, автомобили, няма да повиши доверието в правосъдието. Никой, включително и магистратите, няма да се почувства добре, ако съдът или прокуратурата представлява ултрамодерна новопостроена сграда, с най-новата работна техника и същевременно работещите в него, магистрати и съдебни служители са стресирани заради претоварване от съдебни дела, в постоянно просрочие, без усещане за гарантирана независимост от ВСС и разбиране на проблемите им от

останалите държавни органи. Класически пример в това отношение е решаването на сградения проблем на Софийски районен съд, без паралелно с това да се реши и проблема със свръхнатоварването му с дела и без настоящия състав на СК на ВСС да се съобразява с волята на общото събрание на съда за това кой да е административния му ръководител.

Огромно петно и срыв на авторитет, който иначе би излъчвала една красива и нова съдебна сграда, биха причинили дори само съмнения в гражданите за корупция сред магистратите.

В крайна сметка съдебната сграда е много важна, но още по-важен е духът в нея.

Бих работил за предоставяне на възможност, при желание да се работи от магистратите на по-малък работен ден (до 50 % по-малко работно време) срещу съответната по-малка заплата – с 50% по-малък размер. Това гъвкаво работно време ще е от полза за магистратите майки, които не желаят да се откъсват продължително от работното място и имат нужда от повече доходи след края на първата година майчинство, а от друга страна не искат да оставят и отглеждането на детето си през деня изцяло на друго лице или институция. Същата възможност за по-малко часове работа срещу по-малко заплащане, ще даде нови перспективи и на академичните преподаватели от юридическите факултети или учени юристи от БАН, които искат да бъдат и практики.

в) мерки за повишаване на прозрачността, отчетността и доверието в дейността на Висшия съдебен съвет;

ВСС трябва да води активна политика за защитата на магистратите от атаки и вмешателства на политици, бизнесмени, държавни институции или частни лица. Трябва да се ползва активно процедура за горещ телефон, която да дава право на всеки магистрат, който се е почувствал оклеветен във връзка с работата му или счита, че е засегната независимостта му, да сигнализира ВСС, който след един разумен срок да извърши проверка и излезе с официално становище.

Изключително грозно впечатление прави липсата на адекватна реакция или поне полагането на някакво усилие от страна на членовете на ВСС да се опровергават медийни клевети, (когато те очевидно са такива) срещу колеги магистрати.

Трябва да се работи активно на централно ниво и по региони с медиите, като се дават регулярни пресконференции, да се извършват дейности в обществото по обясняване ролята на ВСС и трите подсистеми на съдебната власт.

Следва да се поддържа от членовете на ВСС хигиена на медийните контакти, като се дават интервюта само на журналисти от медии, които имат ясен собственик, а той има ясен произход на средствата.

ВСС трябва да се отвори към магистратите и да проумее, че той не е техен началник така, както и на него не може да бъде началник никой представител на някоя от другите две власти.

ВСС трябва да публикува на своята интернет страница годишните доклади по чл.84, т.16 от Конституцията на Върховния касационен съд, на Върховния административен съд и на главния прокурор, за прилагането на закона и за дейността на съдилищата, прокуратурата и разследващите органи.

ВСС трябва да дава един път на три месеца редовни брифинги за репортерите от медиите, които отразяват дейността му. В извънредни кризисни ситуации трябва да дава и извънредни брифинги.

Никога не съм споделял надменната мисъл, че „съдът говори чрез актовете си“ и извън това сякаш не дължи никакво обяснение на обществото, от чиито данъци се издържа цялата съдебна власт. Считам, че ВСС трябва да насърчава ръководителите на съдебни органи, определените като говорители в тях магистрати или служителите, отговарящи за връзките с обществеността, да дават веднага след произнасянето съдебния или прокурорския акт, кратко резюме на фактологията и юридическата мотивация. Всичко това трябва да се направи на разбираем за неюристи език. Това би довело до по-добро разбиране на работата на магистратите в обществото и успокояване на страстите. Повишеното разбиране може да възвърне доверието в съдебните институции. В тази насока може да се ползват препоръките, принципите за общуване между съдии и медии, добрите практики и модели, които откриваме в Становище № 3 (2002) на Консултативния съвет на европейските съдии относно принципите и правилата, определящи професионалното поведение на съдиите, в частност етика, несъвместимо поведение и безпристрастност.³⁶

Трябва да се запази практиката да се излъчват на живо, с видео връзка, за всички магистрати и граждани заседанията на Пленума и двете колегии на ВСС.

Членовете на ВСС трябва да участват редовно в срещи с колегите си в страната като посещават техни годишни общи събрания и не само при такива поводи.

В случай на медийна информация или сигнал на гражданин до него за осъществен състав на дисциплинарно нарушение, трябва своевременно да се самосезира, проучи фактите и доказателствата и да уведоми какви мерки е предприел.

Независимо от възложените с последните изменения на Конституцията и ЗСВ нови функции на ИВСС за извършване на проверки за почтеност и конфликт на интереси, за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт, и такива, свързани с нарушаване на независимостта на съдиите, прокурорите и следователите, ВСС следва да има водеща роля в утвърждаването на етичните стандарти и противодействието на корупционно поведение в съдебната власт. Тази водеща роля следва да се изрази както в анализирането на събираната от ИВСС информация, така и

³⁶ https://vss.justice.bg/root/f/upload/7/Opinion_3_2002_BG.pdf

в предприемане на бързи действия винаги, когато в публичното пространство се появят данни, които поставят под съмнение интегритета на отделни представители на съдебната власт. Неизясняването на такива случаи е предпоставка доверието на обществото в съдебната власт да остава на критично ниски нива и не е необходимо да бъдат привеждани всеизвестни и многобройни примери в тази насока. На всяко възникнало съмнение за нередно поведение и порочни практики следва да се дава ясен и своевременен отговор. Само по този начин би могла да бъде осъществявана основната функция на ВСС да гарантира независимостта на магистратите в дейността им по прилагане на закона по еднакъв начин спрямо всички граждани. В това отношение е важно и да бъде засилена аналитичната функция на ВСС и на ИВСС по отношение на събираната информация от декларациите за имущество и интереси. Публикуването на тези декларации и извършваната формална проверка за верността на отразените в тях обстоятелства не е достатъчно за установяването на положение на зависимост или конфликт на интереси, респективно на придобиване на имуществени блага в резултат на корупционно поведение.

При участието ми в изборите за председатели на ВКС/ВАС и главен прокурор, както и на административни ръководители, ще бъда активен в задаването на въпроси и ще мотивирам избора си преди гласуването.

В следствие на гореизброените дейности би се повишило доверието както на българските граждани в него, така и на българските магистрати.

г) виждания за защита на независимостта на съдиите, прокурорите и следователите срещу неправомерно политическо, икономическо, институционално или вътрешносистемно влияние;

Как да се опитаме да осигурим независимост на съда или казано по друг начин – никога повече членове на ВСС да не стават прави по време на тяхно заседание, защото при тях идва неканен гост, когото обаче те приемат за Началник. Считам, че ако се осъществят идеите, които изложих по-горе, за промени в устройството на ВСС, за начина на номиниране и избиране на членовете му, съотношението между представителите на професионалната и обществената квота при композирането на двете колегии, за придържане към европейските стандарти за бюджетната и медийната политика на съдебната власт, или за етичното поведение на членовете на ВСС и на магистратите, повторението на такава грозна сцена, която се случи в нашето близко минало, не би се повторила.

Не съм започнал да мисля, пиша и говоря за проблемите в съдебната система едва от деня на номинацията ми (09.09.2026г.) за настоящите избори. Не съм мълчал през годините, въпреки че в България шансовете на мълчаливците за бързо кариерно издигане в съдебната система са много по-големи. Всеки с непредубеден поглед върху кадровата политика в третата власт лесно ще се увери в правотата ми. Първото ми телевизионно интервю във връзка с непрозрачно и неаргументирано повишение на колега, което възмути всички съдии в Софийски районен съд, съм дал още в далечната 2005г. Не съм спирал да говоря за проблемите в съдебната система, като съм го правил

публично, а не насаме с колега в съдийския ми кабинет или в коридора, оглеждайки се и ослушвайки се дали някой ще ни види и чуе. Не съм избрал удобството на анонимността и послушанието. Предпочел съм да изразявам мнението си по различни професионални проблеми, включително и публично чрез медиите. Всичко това лесно може да се провери през моите участия в телевизионни и радио предавания, както и в социалните мрежи. Лесна и бърза справка в интернет може да покаже за всеки един от участниците в настоящите избори кога е започнал публично да споделя своите виждания за проблемите в съдебната ни система и какви идеи предлага за решаването им.

д) мерки за противодействие на зависимости, конфликт на интереси, нерегламентирано влияние и накърняване престижа на съдебната власт;

Мисля, че е крайно време да се приключи с практиката за negliжиране на тревожни сигнали, подавани от обществото, медии, граждански организации и граждани за зависимости, конфликт на интереси, нерегламентирано влияние и накърняване престижа на съдебната власт. През години се натрупаха много сигнали, които не получиха адекватна реакция от различни състави на ВСС. Скандалите биваха забравяни, не защото на тях беше отговаряно подобаващо по институционален начин, с анализиране на причините за появата им и решаване на проблемите, включително и чрез налагане на дисциплинарни наказания на нарушителите, а благодарение на отдалечаването им в миналото и затискането им с нови скандали.

ВСС просто трябва да се превърне в проактивен орган, да търси информация от Инспектората към ВСС и други институции. Да работи в тясно сътрудничество с тях. За да дадат резултат мерките, изброени в д) трябва да се избере нов главен инспектор и нов състав на ИВСС, тъй като настоящия състав вече кара трети мандат, без да има право на втори такъв. Същият е частично нелегитимен след произнасянето на Решение от 30 април 2025 г. на СЕС по съединени дела С-313/23, С-316/23 и С-332/23, и не може да изпълнява част от правомощията си. Изборът не трябва да е формален, а да има много сериозна проверка на имущественото състояние на кандидатите, почтеността им, професионалните им качества и дали има съмнение за конфликт на интереси. Ако тези, които са натоварени с тежката задача за пречистването на системата са чисти, това ще бъде първа успешна стъпка.

Трябва да се направи функционален анализ на ИВСС. Той трябва да намери причината, поради която до настоящия момент ИВСС не е достатъчно ефективен. Трябва да се отговори на следните въпроси: Има ли проблем с вътрешната му организация? Има ли излишна администрация, или напротив, има нужда от назначаване на нови експерти юристи, икономисти, финансисти, специалисти по оценяване на недвижими имоти или луксозни движими вещи, като скъпи автомобили, яхти, самолети и други? Имат ли нужда от повишаване на квалификацията настоящите експерти, които проверяват декларациите за имущество и интереси и са натоварени с проверки за почтеност и конфликт на интереси и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт, и проверки, свързани с нарушаване независимостта на съдиите,

прокурорите и следователите? Трябва ли да се освободят част от експертите поради системно лошо несъправяне със служебните им задължения? Равномерно ли е натоварването между отделните структури в ИВСС? Трябва ли да се промени нещо в организацията на работата на ИВСС? Защо голяма част от актовете от проверки на съдебни органи остават скрити или се публикуват в силно съкратен вид?

Новите състави на ВСС и ИВСС трябва да предприемат пълна извънредна проверка за почтеност на административните ръководители на съдилища, прокуратури и следствени отдели на апелативно и окръжно ниво, в по-големите градове и на районно ниво. С промяна в ЗСВ следва да се предвиди, че при отрицателна оценка от проверката мандатът на съответния председател се прекратява. Проверката трябва да е комплексна, за установяване на имуществените, етичните и професионални качества и наличие/липса на конфликт на интереси на магистратите, подобна на тази за кандидатите преди тяхното назначаване на високопоставени съдебни или административни длъжности.

Може да се предвиди в ЗСВ нова разпоредба, която да даде възможност за извънредни проверки на професионалните и нравствени качества по отношение на магистратите, които още не са направили пет години магистратски стаж и не са получили статут на несменяемост.

е) конкретен принос, който кандидатът счита, че може да има в работата на съдийската или прокурорската колегия и на пленума на Висшия съдебен съвет.

Показал съм с работата си като съдия, че мога да бъда независим. Няма случай, в който да е констатирано, че съм се поддал на натиск, който ме е принудил да променя становището си или решението ми по определено дело. Няма дело, по което да съм отсъдил не по закон и против вътрешното ми убеждение, а под влияние на външни фактори. Работил съм в най-натоварените съдилища – СРС и СГС. Като заместник-министър и министър имам опит в разработването на законопроекти, имащи пряко отношение към устройството и функционирането на съдебната система. Отстоявал съм ги публично пред изпълнителната и законодателната власт и в медиите. Имал съм възможност през това време да видя съдебната система от друга външна позиция и това дава безценен опит. Този опит ми дава възможност да правя предложения за оптимизиране на законодателството относно устройството на съдебната ни система, за постигане на по-голяма ефективност и бързина на съдебните производства.

Ще поискам да се оповестят фактите и заключенията на Временната комисия за проверка съпричастността на магистрати по случая „Мартин Божанов - Нотариуса“. Ние дължим на българските граждани и почтените магистрати разплитането на този случай докрай. Същото се отнася и до други такива мрежи за влияние, като „Осемте джуджета“ и други.

25.09.2026г.

Гр.София

Съдия:

ЕМИЛ ДЕЧЕВ

ОБРАЗЕЦЪТ НА ДЕКЛАРАЦИЯ Е УТВЪРДЕН ОТ

МИНИСТЪРА НА ПРАВОСУДИЕТО СЪС ЗАГОВЕД № ЛС-04-394/21.07.2026 Г.

ДЕКЛАРАЦИЯ

ЗА ИМОТНОТО СЪСТОЯНИЕ, ПРОИЗХОДА НА СРЕДСТВАТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ИМУЩЕСТВОТО И ЗА НАЛИЧИЕТО НА ЧАСТЕН ИНТЕРЕС

На ЕМИЛ ИВАНОВ ДЕНЧЕВ.....

/име, презиме, фамилия/

Съдия при Софийски градски съд

кандидат за Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет.....

ДЕКЛАРИРАМ

към 25.09.2026г. – датата на участието ми в процедурата за избор за заемане на длъжност изборен член на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет следното имотно състояние, произхода на средствата за придобиване на същото за мен, съпругата ми или на лицето, с които се намирам във фактическо съжителство на съпругески начала, и на ненавършилите пълнолетие деца, и следните интереси:

Данни за декларатора:

/Данните от колона 2 не се публикуват/

1		2	
Емил Иванов Дечев	ЕГН:		
/Име - собствено, бащино, фамилно/			
Софийски градски съд	Л. К. №		
/местоработата/	Изд. от		
съдия	Постоянен адрес:	гр.София, *	
/Длъжност/	Телефон:		

Данни за съпруга/та и за лицата, с които се намират във фактическо съжителство на съпругески начала:

Гражданство:

българско

/Данните от колона 2 не се публикуват/

1	ЕГН:	2
/Име - собствено, бащино, фамилно/		

Декларирам, че:

- съм във фактическия раздяла:
- не живея заедно със съпруга /та/ си и нямаме общо домакинство:
- и няма да декларирам неговото/нейното имущество и доходи на основание чл. 63, ал. 5 от ЗПКсГЗПД
- фактическо съжителство на съпругески начала:

Данни за ненавършилите пълнолетие деца:

/Данните от колона 2 не се публикуват/

№	/Име - собствено, бащино, фамилно/	ЕГН	3
1.	1		българско
2.			
3.			

Декларирам, че:

- не упражнявам родителски права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца:

--

Декларатор:

/подпис/

Име на декларатора

/собствено, бащино, фамилно/

I. Недвижимо имущество

1. Право на собственост и ограничени вещи права:

Нямам нищо за деклариране.

Собственик

Таблица № 1

Ном. по ред	Вид на имота	Местонахождение	Община	Площ /кв.м./	Разгъната застроена площ /кв.м./	Година на придобиване	Име:		ЕГН	Идеална част	Цена на придобиване /евро/	Правно основание за придобиване	Произход на средствата
							Име:	фамилно					
1	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12	13
	апартамент	София	София-град (Софияна)	71	71	2008	Емил Иванов Дечев				82678	покупко-продажба	земеи и заплати
	апартамент	Гърция, Пертия Офриньо	ЧУЖБИНА	60	60	2022	Емил Иванов Дечев				95205	покупко-продажба	заплати
	апартамент	Плевен	Плевен	115	115	2023	Емил Иванов Дечев			1/2	0	наследство	наследяване

1.а. Земеделски земи и гори:

Нямам нищо за деклариране.

Собственик

Таблица № 1.1

Ном. по ред	Вид на имота	Местонахождение	Община	Площ /декара/	Разгъната застроена площ /кв.м./	Година на придобиване	Име:		ЕГН	Идеална част	Цена на придобиване /евро/	Правно основание за придобиване	Произход на средствата
							Име:	фамилно					
1	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12	13
	нива	Мирва	Свищов	29		2023	Емил Иванов Дечев			1/2	0	наследство	наследяване
	нива	Асеновац	Левски	46		2023	Емил Иванов Дечев			1/2	0	наследство	наследяване

1.б. Чуждо недвижимо имущество:

Нямам нищо за деклариране.

Х

Таблица № 1.2

Ном. по ред	Вид на имота	Местонахождение	Община	Площ /декара/	Разгъната застроена площ /кв.м./	Година на придобиване	Име:		ЕГН	Идеална част	Цена по договор /евро/	Правно основание за ползване	Произход на средствата
							Име:	фамилно					
1	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12	13

2. Прехвърляне на имоти през предходната година:

Нямам нищо за деклариране.

Х

Таблица № 2

Ном. по ред	Вид на имота	Местонахождение	Община	Площ /декара/	Разгъната застроена площ /кв.м./	Име:		ЕГН	Идеална част	Цена на сделката /евро/	Правно основание за отчуждаване на имота
						Име:	фамилно				
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11

Декларатор:

/подпис/

Име на декларатора /собствено, бащино, фамилно/	
--	--

II. Моторни сухопътни, водни и въздухоплавателни превозни средства, както и други превозни средства, които подлежат на регистрация по закон

1. Моторни сухопътни превозни средства:	Нямам нищо за деклариране.	Таблица № 3
---	----------------------------	-------------

Ном. по ред	Вид на превозното средство	Марка на превозното средство	Цена на придобиване /евро/	Година на придобиване	Собственик		Идеална част	Правно основание за придобиване	Произход на средствата
					Име:	ЕГН			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	лек автомобил	Тойота Корола	18038	2017	Емил Иванов Дечев		0	други - лизинг	заплата

2. Земедельска и горска техника:	Нямам нищо за деклариране.	Таблица № 3.1
----------------------------------	----------------------------	---------------

Ном. по ред	Вид на земеделската или горската техника	Марка на техниката	Цена на придобиване /евро/	Година на придобиване	Собственик		Идеална част	Правно основание за придобиване	Произход на средствата
					Име:	ЕГН			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

3. Водни и въздухоплавателни превозни средства:	Нямам нищо за деклариране.	Таблица № 3.2
---	----------------------------	---------------

Ном. по ред	Вид на превозното средство	Марка на превозното средство	Цена на придобиване /евро/	Година на придобиване	Собственик		Идеална част	Правно основание за придобиване	Произход на средствата
					Име:	ЕГН			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Декларатор:

Подпис:

4. Други превозни средства, които подлежат на регистрация по закон:

Нямам нищо за деклариране.

X

Таблица № 3.3

Ном. по ред	Вид на превозното средство	Марка на превозното средство	Цена на придобиване /евро/	Година на придобиване	Собственик			Правно основание за придобиване	Произход на средствата
					Име: собствено, бащино, фамилно	ЕГН	Идеална част		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

5. Чужди моторни сухопътни, водни и въздухоплавателни превозни средства на стойност над 5000 евро:

Нямам нищо за деклариране.

X

Таблица № 3.4

Ном. по ред	Вид на превозното средство	Марка на превозното средство	Цена по договор /евро/	Година на сключване на договора	Ползвател			Правно основание за ползване	Произход на средствата
					Име: собствено, бащино, фамилно	ЕГН	Идеална част		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

6. Прехвърляне на притежаваните моторни сухопътни, водни и въздухоплавателни превозни средства през предходната година:

Нямам нищо за деклариране.

X

Таблица № 3.5

Ном. по ред	Вид на превозното средство	Марка на превозното средство	Цена на отчуждаването /евро/	Прехвърлител			Правно основание за отчуждаването
				Име: собствено, бащино, фамилно	ЕГН	Идеална част	
1	2	3	4	5	6	7	8

Декларатор: _____

/подпис/ _____

1. Парични средства - налични и по банкови влогове /депозити/ - общо над 5000 евро:

Нямам нищо за деклариране.

[illegible]

Нямам нищо за деклариране.

[illegible]

2. Вземания над 5000 евро и платежни инструменти на приносител, съгласно § 1, т. 7 от ДР на Валутния закон:

Нямам нищо за деклариране.

X

Таблица № 6

Ном. по ред	Вид на вземането	Размер на вземането	Вид на валутата	Равно-стойност в евро	Типулар на вземането		Правно основание за вземането	От местни лица	От чуждестранни лица
					Име: собствено, бащино, фамилно	ЕГН			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

3. Задължения на обща стойност над 5000 евро и договорени лихвени проценти по тях:

Нямам нищо за деклариране.

X

Таблица № 7

Ном. по ред	Вид на задължението	Размер на задължението	Вид на валутата	Равно-стойност в евро	Типулар на задължението		Правно основание за задължението	Към банки	Към физически и юридически лица
					Име: собствено, бащино, фамилно	ЕГН			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Декларатор:

/подпис/

Име на декларатора	
/собствено, бащино, фамилно/	

IV. Вложения в инвестиционни и пенсионни фондове и еквивалентни форми на спестявания и инвестиции, ако общата им стойност надвишава 5000 евро
както и налични ценни книги, дялове в дружества с ограничена отговорност и командитни дружества и финансови инструменти по чл. 4 от Закона за пазарите на финансови инструменти

1. Вложения в инвестиционни и пенсионни фондове и еквивалентни форми на спестявания и инвестиции, в това число и криптовалути, ако общата им стойност надвишава 5000 евро									
Нямам нищо за деклариране.									
X									
Таблици № 8									
Ном. по ред	Размер на вложенията	Вид на валутата	Равно-стойност в евро	Титуляр на вложението		В страната	В чужбина	Произход на средствата	
				Име: собствено, бащино, фамилно					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	

2. Ценни книги и фин. инструменти по чл. 4 от Закона за пазарите на фин. инструменти.									
Нямам нищо за деклариране.									
Таблици № 9									
Ном. по ред	Вид на ценните книги/ финансови инструменти	Брой на ценните книги/ фин. инстр.	Доверени на инвест. посредник		Емитент	Цена на придобиването /евро/	Собственик или титуляр на правото		Правно основание за придобиването
			Ценни книги/ фин. инстр.	или пари			Име	ЕГН	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
									11

3. Дялове в дружества с ограничена отговорност и командитни дружества:									
Нямам нищо за деклариране.									
Таблици № 10									
Ном. по ред	Вид на имуществото	Размер на дяловото участие	Наименование на дружеството	Седалище	Стойност на дяловото участие	Собственик или титуляр на правото		Правно основание за придобиването	Произход на средствата
						Име	ЕГН		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Декларатор: _____

Подпис: _____

4. Прехвърляне на дялове в дружества с ограничена отговорност и командитни дружества: X Нямам нищо за деклариране. Таблица № 11

Ном. по ред	Вид на имуществото	Размер на дяло- вото участие	Наименование на дружеството	Седалище	Цена на отчужда- ването /евро/	Прехвърлител		Правно основание отчуждаване
						Име: собствено, бащино, фамилно	ЕГН	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Декларатор: _____

Тподпис/

Име на декларатора
/собствено, бащино, фамилно/

V. Трудови доходи, получени през предходната календарна година, в това число и на ненавършилите пълнолетие деца,
за заеманата длъжност, получени през предходната календарна година, когато са общо над 5 000 евро.

Доходи извън тези

Нямам нищо за деклариране.

Таблица № 12

Ном. по ред.	Видове доход от:	Размер на дохода	
		На декларатора /евро/	На съпруга/та, лицето при факт. съжителство на съпруг.начала /евро/
1	2	3	4
I. Общият доход от:			
1.	Годишна данъчна основа от трудови доходи	93052	
2.	Годишна данъчна основа за доходи от трудови правоотношения, извън тези за заеманата длъжност		
3.	Годишна данъчна основа за доходи от стопанска дейност като единичен търговец		
4.	Годишна данъчна основа за доходи от друга стопанска дейност		
5.	Годишна данъчна основа за доходи от наем или друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество		
6.	Годишна данъчна основа за доходи от прехвърляне на права или имущество		
7.	Годишна данъчна основа за доходи от други източници по чл. 35 от ЗДДФЛ		
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
II. Други доходи, извън посочените в т. I.			
1.	Доходи от непреработена растителна и животинска продукция от регистрирани земеделски производители и тютюнопроизводители.		
2.			
3.			
4.			
5.			
III. Всичко:		93052	0

VI.

1. Дадени обезпечения и направени разходи от или в полза на декларатора, неговия съпруг /съпруга/, лица при фактическо съжителство на съпругески начала или ненавършилите пълнолетие деца с тяхно съгласие: Нямам нищо за деклариране.

X

Таблица № 13

Ном. по ред	Вид на обезпечението	Размер на обезпечението	Характер на обезпечението			
			От декларатора	В полза на декларатора	От съпруга, лица при факт. съжителство на съпругески начала или ненавършили пълн. деца	В полза на съпруга, лица при факт. съжителство на съпругески начала или ненавършили пълн. деца
1	2	3	4	5	6	7

Декларатор: _____ /подпис/

Име на декларатора: собствено, бащино, фамилно/	
--	--

VII. Участие в търговски дружества, в органи на управление или контрол на търговски дружества, на юридически лица с нестопанска цел или на кооперации, както и извършване на Дейност като едноличен търговец към датата на избирането или назначаването и 12 месеца преди датата на избирането или назначаването

1. Към датата на избирането или назначаването на длъжност:

1.1. Имам участие в следните търговски дружества, в граждански дружества, участие в тайни и/или неформални организации и общества:	Нямам нищо за деклариране.	☒	Размер на дяловото участие	Таблица № 15
--	----------------------------	-------------------------------------	----------------------------	--------------

Ном по ред	Дружество			
------------	-----------	--	--	--

1.2. Съм управител или член на орган на управление или контрол на търговски дружества, на юридически лица с нестопанска цел или на кооперации:	Нямам нищо за деклариране.	☒	Участие	Таблица № 16
--	----------------------------	-------------------------------------	---------	--------------

Ном по ред	Дружество			
------------	-----------	--	--	--

1.3. Развивам дейност като едноличен търговец:	Нямам нищо за деклариране.	☒	Предмет на дейност	Таблица № 17
--	----------------------------	-------------------------------------	--------------------	--------------

Ном по ред	Наименование на ЕТ			
------------	--------------------	--	--	--

2. Дванадесет месеца преди датата на избирането или назначаването ми на длъжност:	Нямам нищо за деклариране.	☒	Размер на дяловото участие	Таблица № 18
---	----------------------------	-------------------------------------	----------------------------	--------------

2.1. Имам участие в следните търговски дружества:	Дружество			
---	-----------	--	--	--

Ном по ред	Дружество			
------------	-----------	--	--	--

2.2. Съм управител или член на орган на управление или контрол на търговски дружества, на юридически лица с нестопанска цел или на кооперации:	Нямам нищо за деклариране.	☐	Участие	Таблица № 19
--	----------------------------	--------------------------	---------	--------------

Ном по ред	Дружество			
------------	-----------	--	--	--

2.3. Развивам дейност като едноличен търговец:	Член на контролен съвет на Съюза на седиците до 19.02.2026г.			
--	--	--	--	--

Ном по ред	Наименование на ЕТ			
------------	--------------------	--	--	--

1.				
----	--	--	--	--

VIII. Договори с лица, които извършват дейност в области, свързани с вземаните от лицето, заемашо публична длъжност, решения в кръга на неговите правомощия или задължения по служба:

Ном по ред	Трите имена на лицето, с което е сключен договора	Нямам нищо за деклариране.	☒	Предмет на договора	Таблица № 21
------------	---	----------------------------	-------------------------------------	---------------------	--------------

Ном по ред	Трите имена на лицето	Нямам нищо за деклариране.	☒	Област на дейност на свързаните лица	Таблица № 22
------------	-----------------------	----------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	--------------

Дата: 25.08.2026г. г.

Декларатор: Подпис:

ДАННИ ЗА РАБОТОДАТЕЛЯ

(посочват се данните на работодателя, който издава служебната бележка)

ЕИК/Служебен № от регистъра на НАП	НАИМЕНОВАНИЕ
	СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД
Работодател по основно трудово правоотношение към 31 декември на данъчната година >> ☒	

СЛУЖЕБНА БЕЛЕЖКА

за облагаеми доходи от трудови правоотношения, изплатени през 2025г.
(по чл. 45, ал. 1 от ЗДДФЛ)

Настоящата служебна бележка се издава на:

Собствено име, презиме и фамилно име >>	ЕМИЛ ИВАНОВ ДЕЧЕВ	ЕГН/ЛН/ЛНЧ/Сл. № от регистъра на НАП >>	
---	-------------------	---	--

в уверение на това, че през 2025 година е придобил/а облагаеми доходи от трудови правоотношения, както следва:

№	Код	Данни за работодателя - изплатил дохода		Облагаем доход	Задължителни осигурителни вноски за сметка на физическото лице			Авансов данък по чл.42 от ЗДДФЛ
		ЕИК/Сл.№ от регистъра на НАП	НАИМЕНОВАНИЕ		Удържани по реда на КСО и ЗСО	Авансово внесени чрез дружеството на самоосигуряващото се ли	Внесени в чужбина	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.1	101	000696532	СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД	93164.90	111.96	X		9316.49
1.2	101					X		
1.3	101					X		
2	Годишна данъчна основа от доходите с код 101 (сборът от сумите с код 101 в колона 5 - сборът от сумите с код 101 в колона 6 и/или 8) >>							93052.94
3	102							
4.1	103					X		
4.2	103					X		
5	Годишна данъчна основа от доходите с код 103 (сборът от сумите с код 103 в колона 5 - сборът от сумите с код 103 в колона 6 и/или 8) x 10% >>							
6	Годишна данъчна основа по чл.49, ал.1 от ЗДДФЛ (ред2+ред5)							93052.94
7	Данъчно облекчение за лица с намалена работоспособност по чл.18, ал.1 или ал.2 от ЗДДФЛ (основният работодател попълва само облекчението по чл.18, ал.1 от ЗДДФЛ, ако лицето е ползвало такова при годишното преизчисляване на данъка)							
8	Данъчно облекчение за лични вноски за доброволно осигуряване по чл.19, ал.1 или ал.2 от ЗДДФЛ (основният работодател попълва само облекчението по чл.19, ал.1 от ЗДДФЛ, ако лицето е ползвало такова при годишното преизчисляване на данъка)							
9	Данъчно облекчение за лични вноски за доброволно здравно осигуряване и за застраховки "Живот" по чл.19, ал.1 или ал.2 от ЗДДФЛ (основният работодател попълва само облекчението по чл.19, ал.1 от ЗДДФЛ, ако лицето е ползвало такова при годишното преизчисляване на данъка)							
10	Данъчно облекчение за лични вноски за осигурителен стаж при пенсиониране по чл.20 от ЗДДФЛ							
11	Суми за дарения, удържани при изплащане на дохода (попълва се само от работодател, който не е работодател по основно трудово правоотношение)							
11.1	дарения в полза на лица с код 01							
11.2	дарения в полза на лица с код 02							
11.3	дарения в полза на лица с код 03							
12	Данъчно облекчение за дарения по чл.22 от ЗДДФЛ, в т.ч. за: (попълва се само от работодател, който е работодател по основно трудово правоотношение към 31 декември на годината)							
12.1	дарения в полза на лица с код 01 (до 5% от ред 6)							
12.2	дарения в полза на лица с код 02 (до 15% от ред 6)							
12.3	дарения в полза на лица с код 03 (до 50% от ред 6)							
13	Данъчно облекчение за деца по чл.22в от ЗДДФЛ (основният работодател попълва само годишния размер на облекчението, ако лицето е ползвало такова при годишното преизчисляване на данъка)							
14	Данъчно облекчение за деца с увреждания по чл.22г от ЗДДФЛ (основният работодател попълва само годишния размер на облекчението, ако лицето е ползвало такова при годишното преизчисляване на данъка)							
15	Годишна данъчна основа по чл.49, ал.1 от ЗДДФЛ след намаленията (ред 6-ред 7-ред 8-ред 9-ред 10-ред 12-ред 13-ред 14)							93052.94
16	Дължим годишен данък, определен по реда на чл.49 от ЗДДФЛ (ред 15 x 10%)							9305.29
17	Разлика между ред 16 и сбора от сумите в колона 9 за доходите с код 101 и 103 (Сумата се закръглява към всеки пълен лев)							-11.00
18	Сума по ред 17, удържана от лицето до 31 януари на следващата година							
19	Сума по ред 17, възстановена на лицето до 31 януари на следващата година							11.00
20	Общ размер на удържания данък за доходите от трудови правоотношения (сбора от сумите, посочени в колона 9 + ред 18 - ред 19)							9305.49

Дата на предоставяне >> 1 8 0 9 2 0 2 6 Подпис на представляващия >>

Всички суми в настоящата бележка са в лева

